

STORTINGET

Representantforslag 46 L

(2018–2019)

fra stortingsrepresentantene Per Olaf Lundteigen, Sigbjørn Gjelsvik og Kjersti Toppe

Dokument 8:46 L (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Olaf Lundteigen, Sigbjørn Gjelsvik og Kjersti Toppe om endring av lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstillerne viser til at bakgrunnen for dette lovforslaget er å rette opp en urett i dagens lovverk for medlemmer i offentlige tjenestepensjonsordninger født i årene 1944–1953 som fortsetter i stillingen eller i en annen jobb i offentlig sektor i en viss periode etter fylte 67 år. Den uretten det vises til, er knyttet til reglene for samordning mellom tjenestepensjon og folketrygd som trådte i kraft fra 2011 og som påfører denne gruppen en urimelig reduksjon i utbetalt tjenestepensjon. Arbeider de lenge nok, vil hele den opptjente tjenestepensjonen gå tapt.

Forslagsstillerne viser til at et av målene med pensjonsreformen var å sørge for at det skal lønne seg å jobbe lenge. De offentlige tjenestepensjonene ble i første omgang ikke tilpasset pensjonsreformens prinsipper om alleårsopptjening og nøytralt uttak som skulle sikre dette målet. En viktig grunn til dette var at arbeidstakerorganisasjonene i 2009 insisterte på å videreføre brutto-prinsippet for offentlig tjenestepensjon – som garanterer en samlet pensjon inklusive folketrygden på 66 pst. – og å videreføre AFP-ordningen som en tidligpensjonsordning. Samtidig ble levealdersjusteringen innført også for brutto tjenestepensjon. Et viktig ledd i avtalen med organisasjonene var at offentlig ansatte skulle få

anledning til å kompensere for den negative effekten av levealdersjusteringen på brutto tjenestepensjon ved å fortsette i jobb en periode etter fylte 67 år.

Når det gjelder spørsmålet samordning mellom tjenestepensjon og den nye fleksible folketrygden, ga partene sin tilslutning til følgende formulering i brev datert 3. juni 2009 fra daværende statsminister Jens Stoltenberg til Riksmeklingsmannen, og i Riksmeklingsmannens møtebok datert 4. juni 2009:

«Beregning av tjenestepensjon — herunder samordning med alderspensjon i folketrygden — skal skje slik at tjenestepensjonen ikke påvirkes av når den nye fleksible alderspensjonen fra folketrygden tas ut. Det gis anledning til å kompensere for levealdersjusteringen av tjenestepensjonen ved å stå i stilling ut over 67 år.»

Denne formuleringen angir et prinsipielt utgangspunkt for hvordan offentlig tjenestepensjon skal samordnes med den nye fleksible folketrygden. Som oppfølging av avtalen la Arbeidsdepartementet i Prop. 107 L (2009–2010) frem konkrete lovforslag til nye samordningsregler mellom fleksibel folketrygd og offentlig tjenestepensjon. Lovendringene, som ble vedtatt av Stortinget 25. juni 2010, er i første omgang gjort gjeldende for offentlig ansatte født mellom 1944 og 1953.

Det heter nå i samordningsloven § 24 nr. 1 tredje ledd:

«Dersom tjenestepensjonen tas ut etter fylte 67 år, benyttes forholdstallet på uttakstidspunktet. Dette gjelder også dersom det er tatt ut hel eller delvis alderspensjon fra folketrygden på et tidligere tidspunkt.»

Forholdstallet er en sentral faktor i gjennomføringen av både levealdersjusteringen og det nøytrale systemet for uttak av pensjon fra folketrygden. Pensjonsrettighetene som er opptjent etter gamle regler i

folketrygden, deles med et forholdstall som er beregnet av Nav slik at den forventede summen av pensjonsytelsen fra folketrygden gjennom livet skal bli den samme uansett hvilket fødselskull man tilhører, og uansett hvor tidlig eller sent man velger å starte uttaket av pensjon. For personer født i 1944, for eksempel, er forholdstallet satt til 1 ved fylte 67 år og 1 måned, og det faller gradvis til 0,564 ved fylte 75 år.

Denne nye bestemmelsen i samordningsloven innebærer at tjenestepensjonen samordnes med den hypotetiske folketrygdpensjonen den ansatte ville hatt krav på hvis vedkommende hadde valgt å utsette uttaket av folketrygdpensjon til tidspunktet for avgang og uttak av tjenestepensjon. Mens det i tråd med avtalen med organisasjonene er bestemt at forholdstallet som anvendes på brutto tjenestepensjon, er begrenset nedover til 1, så er det ikke lagt inn en tilsvarende begrensnings i forholdstallet som brukes på samordningsfradraget. Det fortsetter å falle så lenge vedkommende fortsetter i jobb, også selv om vedkommende eventuelt har valgt å ta ut folketrygdpensjonen tidligere.

Forslagsstillerne mener at bestemmelsen gir svært urimelige utslag for offentlig ansatte som fortsetter å jobbe lenge, og at den har virkninger som er åpenbart i motstrid med intensjonene bak pensjonsreformen.

Bestemmelsen medfører at offentlig ansatte som fortsetter i stillingen (eller en annen jobb i offentlig sektor) etter at de har nådd den alderen der de har tatt igjen effekten av levealdersjusteringen, det vil si den alderen der forholdstallet er lik 1, får lavere årlig tjenestepensjon jo lenger de fortsetter i stillingen eller eventuelt en annen jobb i offentlig sektor. Dersom de jobber lenge nok – typisk til fylte 72 eller 73 år – blir all tjenestepensjon nullet ut, og de opptjente rettighetene går tilbake til pensjonsleverandørene, som Statens pensjonskasse og KLP. Dette gjelder selv om vedkommende har full opptjening i tjenestepensjonsordningen etter å ha jobbet i stat eller kommune i 30 eller 40 år og på tross av at vedkommende selv og arbeidsgiveren gjennom disse årene vil ha innbetalt store summer til ordningen.

Dermed vil det i liten grad lønne seg å fortsette i jobb etter at den ansatte har nådd alderen der forholdstallet passerer 1. Den lønnen som den ansatte mottar for sin arbeidsinnsats frem til avgangstidspunktet, motsvares av et stadig økende tap av tjenestepensjonsrettigheter, slik at den reelle økonomiske nettogevinsten ved å fortsette i jobb blir svært beskjeden. Ikke bare går vedkommende glipp av tjenestepensjon i de årene vedkommende jobber – i tillegg blir den ytelsen vedkommende har krav på fra og med avgangstidspunktet, stadig lavere og forsvinner helt, hvis avgangen og uttaket av tjenestepensjon utsettes tilstrekkelig lenge.

Forslagsstillerne viser til at reglene for samordning som fra 2011 ble gjort gjeldende for offentlig ansatte født i 1944 eller senere, innebærer en vesentlig forrin-

gelse av pensjonsvilkårene sammenlignet med situasjonen før 1. januar 2011.

Offentlig ansatte født før 1944, og særlig medlemmene av fødselskullene 1940–43, var langt bedre stilt hvis de fortsatte lenge i jobb. Folketrygdens alderspensjon har alltid blitt utbetalt uavkortet fra og med fylte 70 år, og i 2008 vedtok Stortinget å forskuttere pensjonsreformen ved å fjerne avkortningen av folketrygdpensjon mot arbeidsinntekt mellom 67 og 70 år. Offentlig ansatte i disse fødselskullene fikk dermed utbetalt folketrygdpensjonen uavkortet på toppen av lønnen fra og med fylte 67 år, samtidig som løftet om en årlig bruttopensjon på 66 pst. av sluttlønnen ble opprettholdt uansett avgangsalder. For de som er født mellom 1944 og 1953, gjelder det derimot at de, hvis de jobber lenge nok, bare vil få oppfylt løftet om en samlet årlig pensjon på 66 pst. av sluttlønnen hvis de velger å konsentrere uttaket av sine opptjente rettigheter i folketrygdpensjon på færrest mulig år, slik at den årlige folketrygdpensjonen i seg selv oppfyller bruttogarantien.

Offentlig ansatte født mellom 1944 og 1953 som jobber videre etter å ha nådd et forholdstall på 1, blir dermed påført et tap av tjenestepensjonsrettigheter som ikke motsvares av en tilsvarende forbedring av de rettighetene de har i folketrygden. Innføringen av et fleksibelt system for uttak av folketrygdpensjon i 2011 innebærer ingen forbedring av pensjonsrettighetene for medlemmer av offentlige tjenestepensjonsordninger som fortsetter lenge i jobb. Den eneste forskjellen er at mens de tidligere fikk utbetalt full folketrygdpensjon fra og med fylte 67 år, så kan de nå, hvis de ønsker det, velge å samle de opptjente pensjonsrettighetene på færre utbetalingsår. Tapet av tjenestepensjonsrettigheter som samordningsreglene påfører de berørte lønnstakerne, er altså ensbetydende med et økonomisk tap i de samlede pensjonsrettighetene til denne gruppen.

Forslagsstillerne viser til at disse negative og urimelige effektene av de nye samordningsreglene ikke ble belyst for Stortinget i Prop. 107 L (2009–2010).

Forslagsstillerne viser videre til at informasjonen om de negative virkningene av reglene fra pensjonsleverandørene Statens Pensjonskasse og KLP har vært svært mangelfull og uegnet til å rettlede de berørte lønnstakerne om de pensjonsmessige konsekvensene av valg av avgangstidspunkt, og om fordeler og ulemper ved valg av tidspunkt for uttak av folketrygdpensjon.

Forslagsstillerne viser til at Stortinget kan rette opp dette ved å endre samordningsloven § 24 nr. 1 tredje ledd, slik at det presiseres at det ved uttak av tjenestepensjon etter fylte 67 år skal benyttes samme forholdstall på samordningsfradraget som på bruttopensjonen, og slik at forholdstallet som brukes på samordningsfradraget, aldri kan bli lavere enn 1. Lovverket vil dermed samsvare med politiske ønsker og lovnader om at det skal lønne seg å jobbe lenger.

Forslagsstillerne viser til at folketrygden fra 2011 har fått et nøytralt system for uttak av pensjon, der den enkelte selv betaler for sitt valg av uttakstidspunkt. I forhold til et slikt system bør samordningen, etter forslagsstillerens syn, skje med utgangspunkt i størrelsen på de opptjente rettigheter i folketrygden og da verken være påvirket av tidspunktet for uttak av folketrygdpensjon eller av tidspunktet for uttak av tjenestepensjon.

Forslagsstillerne vil presisere at den foreslåtte regelen er helt i overensstemmelse med den omtalte formuleringen i brevet fra statsministeren til Riksmeklingsmannen og Riksmeklingsmannens møtebok fra 2009:

«Beregning av tjenestepensjon – herunder samordning med alderspensjon folketrygden – skal skje slik at tjenestepensjonen ikke påvirkes av når den nye fleksible alderspensjonen fra folketrygden tas ut.»

Forslagsstillerne vil videre presisere at en slik regelen ikke innebærer at systemet for uttak av tjenestepensjon blir fullt ut nøytralt. Ansatte som utsetter tidspunktet for uttak av tjenestepensjon etter at de har nådd et forholdstall på 1, vil også med en slik regel gå glipp av årlige tjenestepensjonsytelser så lenge de jobber, uten at det kompenseres ved en økning av de årlige utbetalningene av tjenestepensjon fra og med uttakstidspunktet.

Forslagsstillerne mener personer som har tappt på dagens urettvise bestemmelse i samordningsloven § 24 nr. 1 tredje ledd, bør kompenseres for dette. Forslagsstillerne ser det derfor som nødvendig at loven trer i kraft straks og med virkning fra 1. januar 2011.

Forslagsstillerne viser til at arbeidstakerorganisasjonene (LO Kommune, LO Stat, Unio, YS og Akademikerne) en rekke ganger har påpekt at det bør være samme begrensning på samordningsfradraget som for bruttopensjonen. Allerede i sitt hørings svar til departementet datert 15. januar 2010 skriver organisasjonene under pkt. 3.3 Uttak av tjenestepensjon etter 67 år – kompensasjon for levealdersjustering:

«Organisasjonene synes det vil være nærliggende at samme begrensning bør innføres for samordningsfradraget som for bruttopensjonen, dvs. at forholdstall

1,000 benyttes også for samordningsfradraget når forholdstallet ved uttaksalder er lavere enn 1,000.»

Senest i sitt hørings svar datert 28. september 2018 påpeker arbeidstakerorganisasjonene at samordningsreglene er urimelige:

«Vi mener fortsatt samordningsregelen, med opprinnelse fra lovarbeidet i 2009, som begrenser bruttopensjonen uten en tilsvarende begrensning i samordningsfradraget, er urimelig. Vi imøteser at dette løses i det videre arbeidet nå som det er klarlagt at 1962-kullet er det siste kullet som vil rammes av denne samordningsregelen.»

Forslagsstillerne viser til at dette lovforslaget retter opp i urimeligheten i at samordningsloven § 24 nr. 1 tredje ledd reduserer tjenestepensjonen for dem som først tar ut tjenestepensjon etter fylte 67 år.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

Vedtak til lov

om endring i samordningsloven

I

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endring:

§ 24 nr. 1 tredje ledd skal lyde:

Dersom tjenestepensjonen tas ut etter fylte 67 år, benyttes forholdstallet på uttakstidspunktet. Dette gjelder også dersom det er tatt ut hel eller delvis alderspensjon fra folketrygden på et tidligere tidspunkt. *Det skal likevel ikke benyttes lavere forholdstall enn 1,000 ved beregning av samordningsfradragene.*

II

Endringen trer i kraft straks med virkning fra 1. januar 2011.

21. november 2018

Per Olaf Lundteigen

Sigbjørn Gjelsvik

Kjersti Toppe

